

Nr 159.

Ankom till riksdagens kansli den 23 maj 1928 kl. 10 f. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om tillfällig löneförbättring åt lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor.
(2:a avd.)

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *J. P. Johansson* och *R. Wagnsson* (I: 30) och den andra inom andra kammaren av herr *V. Rydén* (II: 56), har hemställts, att riksdagen måtte

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring av statsmedel må för tiden 1 juli 1928—30 juni 1929 utgå till lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig folkskollärare 500 kronor, till ordinarie kvinnlig folkskollärare 425 kronor, till ordinarie lärare vid småskola 300 kronor, till extra ordinarie och vikarierande manlig folkskollärare 375 kronor, till extra ordinarie och vikarierande kvinnlig folkskollärare 325 kronor, till extra ordinarie och vikarierande lärare vid småskola 225 kronor, till ordinarie manlig ämneslärare vid högre folkskola 600 kronor, till ordinarie kvinnlig ämneslärare vid högre folkskola 500 kronor, till extra ordinarie och vikarierande manlig ämneslärare med full tjänstgöring vid högre folkskola 500 kronor, till extra ordinarie och vikarierande kvinnlig ämneslärare med full tjänstgöring vid högre folkskola 450 kronor och för timplärare vid högre folkskola 15 % av nu utgående avlöning med ett maximum av 470 kronor för manlig och 420 kronor för kvinnlig lärare,

dels ock för ändamålet anvisa för budgetåret 1928—1929 behövt extra förslagsanslag.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning andragna skälen får utskottet hänvisa till motionen I: 30.

Utskottet vill till en början erinra därom, att frågan om tillfällig löneförbättring för här ifrågavarande lärarpersonal motionsvis var föremål för prövning såväl vid 1925 som vid 1926 och 1927 års riksdagar. I sitt utlåtande över motionerna i ämnet vid 1926 års riksdag anförde statsutskottet följande:

”Utskottet vill erinra därom, att förra året förelågo till utskottets behandling motioner av enahanda innebörd som de nu förevarande och att utskottet då förklarade sig behjärta de synpunkter, som av motionärerna anförts. I

anslutning till detta uttalande vill utskottet framhålla, att utskottet alltjämt beaktar det nu framkomna kravet. Avlöningsförmånerna för lärarpersonalen vid folk- och småskolor, sådana desamma enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut nu utgå, anser utskottet för knappt tillmätta i förhållande till vad som tillerkänts statstjänare i motsvarande ställning och med i stort sett motsvarande utbildning. Särskilt kännbara måste enligt utskottets mening förhållandena vara för de lärare, som vunnit sin utbildning under de senare årens abnormt stegrade prisförhållanden och därunder kommit att ådraga sig en i förhållande till framtidsutsikterna på lärarbanan oproportionerligt stor skuldbörda. Utskottet har därför ej kunnat undgå finna, hurusom kravet på en snar löneförbättring framstår såsom befogat, och enligt utskottets mening bör detta krav tillgodoses förmedelst en definitiv lönereglering för nu ifrågavarande lärarkårer.

Det må vidare erinras därom, att sedan ett par år tillbaka ett kommitté-förslag i ämnet föreligger, över vilket yttranden avgivits av vederbörande myndigheter. Då emellertid nämnda förslag giver lärarna en löneplacering, som synes utskottet för hög, bör detsamma undergå en ytterligare överarbetning, eventuellt med aktgivande på möjligheten att i de föreslagna lönerna inarbete de dyrtidstillägg, som äro avsedda att alltjämt utgå å dessa löner. I samband härmed torde dessutom vissa med löneregleringen sammanhängande frågor böra tagas under förnyad utredning, t. ex. angående lärarnas tjänstgöringstid, angående gift lärarinnas naturaförmåner, angående lärares skyldighet att undervisa i fortsättningskola m. m. Enligt utskottets förmenande torde med hänsyn till det utredningsmaterial, som i den förevarande lönefrågan allaredan föreligger, den erforderliga ytterligare utredningen för framläggande av förslag om en definitiv lönereglering icke behöva taga synnerligen lång tid i anspråk. Skulle emellertid hinder möta för framläggande av ett definitivt löneregleringsförslag inom de närmaste två åren, håller utskottet före, att det bör tagas under övervägande, huruvida icke åtgärder böra vidtagas för beredande av en i avvaktan å den definitiva löneregleringen utgående tillfällig löneförbättring åt ifrågavarande lärare."

Utskottet hemställde slutligen, att riksdagen, i anledning av de i ämnet väckta motionerna, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes taga under övervägande, *dels* huruvida ett förslag till definitiv lönereglering för lärare vid folk- och småskolor skulle kunna under de närmaste åren framläggas för riksdagen, *dels ock* huruvida, därest ett sådant förslag icke inom denna tid kunde framläggas, en tillfällig löneförbättring skulle kunna beredas nämnda lärare.

I en vid utskottets utlåtande fogad reservation yrkades, att riksdagen i anledning av samma motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att, för den händelse förslag om definitiv lönereglering för ifrågavarande lärargrupper icke kunde föreläggas nästkommande års riksdag, Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag om beredande av tillfällig löneförbättring åt nämnda befattningshavare.

På grund av att kamrarna fattade olika beslut i frågan, förföll densamma vid 1926 års riksdag.

Proposition om beredande av tillfällig löneförbättring åt ifrågavarande lärargrupper blev emellertid ej förelagd 1927 års riksdag.

I de motioner, som väcktes vid 1927 års riksdag, hade, förutom det vid de två närmast föregående årens riksdagar framställda yrkandet om tillfällig löneförbättring, hemställts om framläggande för 1928 års riksdag av förslag till definitiv löneroglering för i motionen berörda lärargrupper.

Över dessa motioner avgav statsutskottet vid 1927 års riksdag utlåtande, i vilket utskottet till en början erinrade om frågans behandling vid 1926 års riksdag samt därefter yttrade:

”Sodan utlåtande avgavs av 1926 års riksdags statsutskott, hava enligt utskottets mening inga omständigheter tillkommit, som kunna föranleda utskottet att frångå vad då uttalades beträffande såväl kravet på en snar löneroglering för dessa lärare som i fråga om, såsom ett provisorium, tillfällig löneförbättring för samma lärare. Fastmer synes det utskottet, att det av nu ifrågavarande lärare, vilka — under det den ena gruppen av statstjänstemän efter den andra under tiden efter år 1918 kommit i åtnjutande av definitiv löneroglering — alltjämt bibehållits vid den nämnda år för dem genomförda lönerogleringen, för varje år med allt starkare skäl kunna göras gällande berättigade krav på att de i likhet med flertalet befattningshavare i statens tjänst skola komma i åtnjutande av definitiv löneroglering. Motionärernas krav på tillfällig löneförbättring för budgetåret 1927—1928 torde emellertid icke nu vara finansiellt genomförbart.

Enligt den mening, som kommit till uttryck i uttalandet av 1926 års statsutskott, synes hinder icke böra möta för framläggande inom den närmaste tiden av ett definitivt lönerogleringsförslag för här ifrågavarande lärarpersonal. Utan att nu taga ställning till de spörsmål, som 1926 års statsutskott i sitt ovannämnda yttrande berörde beträffande omfattningen av en blivande definitiv löneroglering ävensom övriga därmed sammanhängande frågor, får utskottet, i förvissning om att vid utarbetande av förslag i ärendet grundlig uppmärksamhet kommer att ägnas åt alla på lönerogleringsfrågan inverkan de förhållanden, uttala sin förväntan, att intet underlåtes för att om möjligt denna fråga må vinna sin lösning vid 1928 års riksdag. Skulle dylikt förslag icke kunna vid sagda tidpunkt framläggas, torde, enligt merberörda uttalande, frågan om beredande av tillfällig löneförbättring åt nämnda lärare böra tagas under överbäggande.”

Utskottet hemställde då, att riksdagen måtte i anledning av de i ämnet väckta motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte taga under överbäggande, huruvida förslag till definitiv löneroglering för lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor måtte kunna framläggas för 1928 års riksdag.

I en vid utskottets utlåtande fogad reservation yrkades emellertid, att ifrågavarande motioner ej måtte av riksdagen bifallas och anfördes i reservationen till stöd härför:

Med motionärernas framställning avses dels att bereda här ifrågavarande lärarpersonal tillfällig löneförbättring för tiden 1 juli 1927—30 juni 1928, enligt i motionerna angivna grunder, dels ock att framställning måtte göras hos Kungl. Maj:t, att Kungl. Maj:t måtte för 1928 års riksdag framlägga förslag till definitiv löneroglering för i motionen berörda lärargrupper.

Frågan om beredande av tillfällig löneförbättring åt här ifrågavarande lärarpersonal har under de senare åren vid upprepade tillfällen varit före-

mål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning, men framställningarna härom hava, närmast på grund av de betydande statsfinansiella konsekvenser, ett medgivande av ifrågavarande löneförmåner skulle medföra, icke kunnat bifallas.

Utskottet, som visserligen alltjämt behärskar de synpunkter, som av motionärerna andragits, har med hänsyn till frågans ekonomiska räckvidd och i betraktande jämväl av att Kungl. Maj:t icke ansett sig kunna för innevarande riksdag framlägga förslag i ämnet, funnit sig icke kunna förorda bifall till förevarande förslag om beredande av tillfällig löneförbättring åt nämnda lärarpersonal.

Vad beträffar motionärernas framställning om definitiv löne reglering för i motionerna berörda lärargrupper, vill utskottet erinra om, att hos Kungl. Maj:t föreligger ett av en särskild kommitté utarbetat förslag, vilket innebär genomförande av ny definitiv löne reglering för samtliga kommunalt anställda lärare. Då Kungl. Maj:t icke läser underlåta att, när den statsfinansiella situationen och omständigheterna i övrigt det medgiva, för riksdagen framlägga det förslag i ämnet, som Kungl. Maj:t finner påkallat, kan utskottet ej heller tillstyrka motionerna i denna del.

Båda kamrarna biföllo det reservationsvis gjorda yrkandet, vadan riksdagen alltså avslog motionerna.

Utskottets
yttrande.

Såsom av ovanstående redogörelse framgår, har utskottet vid flera tillfällen uttalat sitt behärskande av den angelägenhet, som i motionerna beröres. De statsfinansiella förhållandena och frånvaron av initiativ från Kungl. Maj:ts sida i ämnet hava emellertid hittills föranlett, att något positivt beslut i frågan ej kunnat komma till stånd. Jämväl nu läser ställningen få anses sådan, att ett bifall till motionärernas hemställan ej kan ifrågakomma.

Utskottet håller emellertid före, att det ur alla synpunkter vore önskvärt, att frågan om en reglering av ifrågavarande lärargrupperns löner snarast och om möjligt år 1929 bleve definitivt löst, och finner utskottet, att en tillfällig löneförbättring bör ifrågakomma endast ifall en definitiv löne reglering ej kan skyndsamt genomföras.

Det läser främst ankomma på Kungl. Maj:t att närmare överväga grunderna för en blivande löne reglering, och finner sig utskottet förty böra hemställa,

att riksdagen må, i anledning av herrar Johanssons och Wagnssons samt herr Rydén's ovanberörda motioner (I: 30 och II: 56), i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte taga under övervägande, huruvida förslag till förbättrade löneförhållanden för lärare vid folk- och småskolor samt högre folkskolor må kunna snarast och om möjligt år 1929 framläggas för riksdagen.

Stockholm den 22 maj 1928.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *S. H. Kvarnzelius*, *A. C. Lindblad*, *Olof Olsson*, *J. L. Widell*, *O. Bergqvist*, *C. A. Carlsson* i Gävle, *E. A. Hallin*, *J. B. Johansson* i Fredrikslund, *Oscar Olsson*, *K. E. Andersson* i Eliantorp, *I. Hj. E. Pauli* och *K. A. W. Björck*;

från andra kammaren: herrar *A. Anderson* i Råstock, *K. V. Rydén*, *C. R. Jansson* i Falun, *S. Bengtsson* i Norup, *O. Olsson* i Kullenbergstorp, *A. A:son Törnkvist* i Karlskrona, *E. Kristensson* i Göteborg, *O. Nilsson* i Örebro, *S. Persson* i Fritorp, *C. Lindskog*, *O. E. F. Järte* och *C. A. Anderson* i Storegården.

Reservationer

av herrar *Lindblad*, *Olsson* i Kullenbergstorp och *Anderson* i Storegården, vilka ansett, att utskottet bort, under hänvisning till de skäl, som anfördes i den vid utskottets yttrande i enahanda fråga vid 1927 års riksdag avgivna reservationen, avstyrka de i ämnet nu väckta motionerna;

av herr *Persson* i Fritorp.
